

Udtalelse om de økonomiske og finansielle elementer i hvidbogen vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse

(94/C 295/09)

Det økonomiske og sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 21. december 1993 i henhold til forretningsordenens artikel 20, stk. 4, at fremsætte udtalelse om de økonomiske og finansielle elementer i hvidbogen »Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Økonomiske, Finansielle og Monetære Spørgsmål, som udpegede Aldo Romoli til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. maj 1994.

Det økonomiske og sociale Udvalg vedtog på sin 316. plenarforsamling af 1. og 2. juni 1994, mødet den 1. juni 1994, med et stort flertal af stemmer for, 4 imod og 3 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledende bemærkninger

1.1. Efter offentliggørelsen af hvidbogen

1.1.1. Kommissionens hvidbog om »Vækst, konkurrenceevne, beskæftigelse — Udfordringer og veje ind i det XXI. århundrede« — det eneste oplæg til overordnet økonomisk politik for Den Europæiske Union, som foreligger i øjeblikket — blev ved sin offentliggørelse medio december 1993 modtaget med stor interesse af offentligheden, specielt af mere velinformerede kredse.

1.1.2. I den rådende situation med alvorlig økonomisk krise og stigende arbejdsledighed knytter borgerne det håb til Kommissionens forslag, at de vil kunne vise vej ud af den pinefulde situation, Europa har befundet sig i i de seneste år.

1.1.3. Nu, hvor der er gået nogle måneder siden hvidbogens offentliggørelse, må det imidlertid konstateres, at den interesse, der oprindeligt var i offentligheden, gradvis er taget af.

1.1.4. Hvidbogen har således ikke formået at appellere lige så meget til offentligheden, som tilfældet var med »det indre marked 1992«, der blev lanceret i 1985.

1.1.5. Det fastslås med beklagelse, at medierne, det politiske liv og regeringerne ikke har omgærdet hvidbogen med den opmærksomhed, den fortjener.

1.1.6. Der er flere forklaringer herpå. Den ene kan være, at hvidbogen af natur er et oplæg til mellemfristede økonomisk-politiske tiltag, hvis udmøntning i vidt omfang overlades til medlemsstaterne, der stadig er ret forbeholdne med at lægge sådanne opgaver ud til EF-institutionerne. Befolkningen er imidlertid mest optaget af det korte sigt.

1.1.7. Ydermere er der i en række medlemsstater gangværende eller forestående valg, hvis udfald er

usikre; samtidig forudses det, at interessen omkring valgene til Europa-Parlamentet nok primært vil være rettet mod nationale problemstillinger frem for det fremtidige europæiske samarbejde.

1.1.8. Det er derfor forståeligt, at hvidbogen med sine komplicerede og vanskeligt tilgængelige tekniske analyser kun tiltrækker sig sekundær opmærksomhed i befolkningen.

1.1.9. En undtagelse i dette billede er den levende interesse, som erhvervslivet og arbejdsmarkedet har vist og stadig viser hvidbogen.

1.1.10. Hvidbogen har for disse kredse været en kærkommen lejlighed til at debattere og analysere navnlig problemstillinger, som man forholder sig forskelligt til, som prioriteres forskelligt, eller som ikke er behandlet tilstrækkeligt indgående.

1.1.11. Der er nu en opmuntrende proces i gang, som allerede har givet afgørende resultater. ØSU ser frem til, at disse bestræbelser fastholdes og intensiveres i den nærmeste fremtid⁽¹⁾.

(¹) Der henvises til UNICE's rapport »Making Europe more competitive« og rapporten fra European Round Table of Industrialists »Beating the crisis. A charter for Europe's industrial future«, begge offentliggjort i december 1993. Se også dokumentet fra Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisations forretningsudvalg af 10. og 11. marts 1994 om »Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse«. Der er også andre sektorspecifikke initiativer undervejs. F.eks. har kommissærerne Martin Bangemann og Henning Christophersen tilskyndet større europæiske virksomheder til at nedsætte fælles arbejdsgrupper til udforskning af initiativer på telekommunikations- og netværksområdet.

2. Bemærkninger til de makroøkonomiske elementer i hvidbogen

2.1. *Det økonomiske og sociale Udvalgs holdning til hvidbogsinitiativet*

2.1.1. Hvidbogen, der tager form af et alment, strategisk oplæg med mellemfristet tidshorizont, har allerede formået at inspirere til en revurdering af Den Europæiske Unions fremtidige muligheder og strukturer og involverer direkte medlemsstaternes regeringer, erhvervsliv og arbejdsmarked samt interesseorganisationerne generelt.

2.1.2. For så vidt synes hvidbogen at have løftet den stillede hovedopgave — at give Maastricht-Traktatens Europæiske Union en bredere horisont ved at fremlægge mellemfristede løsninger på centrale problemstillinger, med beskæftigelsen som den primære målsætning.

2.1.3. ØSU glæder sig således over Kommissionens og Rådets initiativ og påskønner såvel hvidbogens indhold som sigte.

2.1.4. ØSU har givet udtryk for sit syn på de pågældende spørgsmål i en lang række udtalelser om overordnede problemstillinger i Fællesskabet. Med den seneste udtalelse i rækken, som blev afgivet den 20. oktober 1993, ønskede ØSU netop at bidrage til Kommissionens forarbejde med hvidbogen ⁽¹⁾.

2.1.5. ØSU skal dog samtidig pege på, at hvidbogen sine steder lider under målkonflikter og manglende begrebsafklaringer og, hvad værre er, helt forbigår nogle vigtige problemstillinger (se nedenfor).

2.1.6. ØSU føler samtidig, at man hidtil har savnet en indgående, generel debat af disse problemer (når bortses fra de oven for nævnte initiativer fra kredse i erhvervslivet og fagbevægelsen). En sådan debat er en nødvendighed, hvis der skal reageres på de problemer, der optager befolkningen, og hvis den konsensus, der er om gennemgribende, påtrængende vigtige, strukturelle reformer af europæisk økonomi og samfund, skal mobiliseres.

2.1.7. Befolkningen har vanskeligt ved at forstå, hvorfor Europa ikke som tidligere magter at fastholde en stabil og varig vækst.

2.1.8. Hvordan vil det under sådanne omstændigheder være muligt at bremse og reducere arbejdsløsheden og dermed opfylde den mest betydningsfulde og fornemste målsætning i Fællesskabet?

2.1.9. Befolkningen må uvægerligt stille sig det spørgsmål, om »den europæiske model«, der kombinerer økonomisk vækst med en høj grad af social tryk og

solidaritet med de svage grupper i samfundet, for alvor er truet.

2.1.10. Hvidbogens meget generelle svar på dette spørgsmål er, at der ikke findes nogen »mirakelkur«, og at problemerne ikke kan løses med protektionisme, inflationsdrivende forcering af økonomien, malthusiansk omfordeling af det disponible arbejde eller ubesindige forsøg på at konkurrere på lønomkostningerne med udviklingslandene gennem drastiske sænkninger af lønningerne og forringelser af det sociale trykssystem.

2.1.11. Men samme hvidbog giver ikke noget klart svar på, hvilket konkret indhold, man skal give de generelle programmer, der foreslås, eller hvordan man sikrer sig, at de opstillede målsætninger realiseres i praksis.

2.1.12. Disse spørgsmål må snarest tages op til grundig behandling, og de mest oplagte fora vil i denne sammenhæng bl.a. være Parlamentet og ØSU.

2.2. *Hvidbogen, Det Europæiske Råds »handlingsplan« samt ECOFIN-Rådets »Overordnede retningslinjer for den økonomiske politik«*

2.2.1. Det Europæiske Råd vedtog på topmødet i Bruxelles den 10.-11. december 1993 hvidbogen om strategien på mellemlang sigt for vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

2.2.2. På baggrund af dette dokument besluttede Det Europæiske Råd at iværksætte en »handlingsplan« for kort og mellemlangt sigt, som udstikker en generel ramme for den beskæftigelsespolitik, der skal føres i medlemsstaterne, suppleret med en række specifikke ledsagetiltag på EU-plan og en opfølgingsprocedure.

2.2.3. De grundprincipper, handlingsplanen bygger på, er en sund, åben økonomi, kendetegnet ved solidaritet mellem befolkningsgrupperne og en vis decentralisering til gunst for det lokale niveau (principper, som hvidbogen kun berører perifert).

2.2.4. På samme møde i december 1993 vedtog Det Europæiske Råd en henstilling fra ECOFIN-Rådet om »de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik«.

2.2.5. Henstillingen sigter på at fastholde en stabil makroøkonomisk ramme for 1994 til fremme af en fornyet, ikke-inflationær økonomisk vækst (pristigningstakt på højst 2-3% i 1996). De øvrige mål er fjernelse af forskellige strukturelle hindringer på det mikro- og makroøkonomiske plan ⁽²⁾, sanering af de offentlige finanser og styrkelse af mekanismerne i det

⁽¹⁾ Se ØSU's udtalelse om »Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse på mellemlang sigt« (EFT nr. C 352 af 30. 12. 1993).

⁽²⁾ Et af de makroøkonomiske hovedproblemer er konflikten mellem 1) det stabilitetshensyn, der ligger i en stram pengepolitik, høje rentesatser og kontrol med budgetunderskuddene og 2) hensynet til at stimulere væksten i økonomien og i beskæftigelsen ved hjælp af øgede investeringer.

europæiske valutasamarbejde, EMS (under samtidig fastholdelse af tidsplanen for indfasningen af Den Europæiske Monetære Union).

2.2.6. Den afgørende forskel mellem hvidbogen og »de overordnede retningslinjer« er, at hovedvægten i sidstnævnte lægges på konvergensaspekterne, og ikke på væksten (f.eks. øgning af investeringerne fra 19% til 23-24% af BNP).

2.2.7. Kommission og Råd bør sætte deres kræfter ind på, at prioriteringen i »retningslinjerne« ændres på en sådan måde, at væksten understøttes mere aktivt, og konvergensprocessen stimuleres i et mellemfristet perspektiv.

2.3. Makroøkonomisk politik og ledighed

2.3.1. Denne problemstilling optager ganske meget plads i hvidbogen og udkrystalliserer sig i en række henstillinger rettet til medlemsstaterne.

2.3.2. Udgangspunktet er en makroøkonomisk sammenligning af vækstforløbet og beskæftigelsesudviklingen i Fællesskabet i de seneste årtier med tilsvarende tidsrækker for USA og Japan.

2.3.3. Hvidbogens konklusion er, at den strukturelle uligevægt i Den Europæiske Union i vidt omfang må tilskrives en forkert makroøkonomisk politik.

2.3.4. Til trods for alvoren i denne konstatering er årsagerne til fejlene og utilstrækkelighederne i den førte politik ikke søgt blotlagt, ligesom en vis selvkritik af den makroøkonomiske politik, EU-institutionerne og medlemsstaternes regeringer og centralbanker har ført i de seneste år, savnes⁽¹⁾.

2.3.5. I hvidbogen springes der hurtigt ud i opstillingen af et mål, der har vide politiske implikationer: gennemførelse af egnede korrektiver for at overvinde den nuværende krise og skabe mindst 15 millioner nye arbejdspladser inden år 2000⁽²⁾.

2.3.6. De indgreb, der skal foretages for at tilpasse den europæiske økonomis struktur til den ændrede internationale økonomiske og sociale kontekst, vil i al væsentlighed falde inden for medlemsstaternes ressortområde. Kommissionen og Rådet ønsker således at

begrænse deres rolle til formuleringen af generelle politikhenstillinger.

2.3.7. ØSU ser med kritiske øjne på denne minimalistiske opfattelse af det udøvende EU-organs opgaver på det makroøkonomiske område. Det mener ikke, at EU's mission kan være afsluttet med udsendelsen af hvidbogen, således at det skulle være op til medlemsstaterne alene at imødegå den vanskelige situation.

2.3.8. ØSU erkender, at Fællesskabet tidligere — dvs. indtil vedtagelsen af Maastricht-Traktaten — ikke havde tilstrækkelige virkemidler til at retlede og overvåge medlemsstaternes makroøkonomiske politik⁽³⁾.

2.3.9. I dag kan og skal den retningsgivende og kontrollerende opgave gennemføres langt mere effektivt gennem en bedre koordinering af retningslinjerne for den økonomiske og monetære politik, der skal sikre, at alle kræfter virker i samme retning.

2.3.10. ØSU stiller sig positivt til princippet om koordinering, kontrol og konvergensrettet stimulering af medlemsstaternes makroøkonomiske politik.

2.3.11. Imidlertid er der ikke udsigt til, at Rådets »handlingsplan« for det korte sigt vil være tilstrækkelig til at udmønte hvidbogens retningslinjer i egentlige konkrete tiltag.

2.3.12. Derfor er der et påtrængende behov for en konkret, samordnet opfølgning i form af en række specifikke programmer indeholdende detaljerede forslag.

2.3.13. Efter ØSU's mening er det nødvendigt at genoplive en grundig debat om sammenhængen mellem ledigheden og udviklingen i den samlede efterspørgsel i den europæiske økonomi.

2.3.14. Det må vurderes, hvorvidt den stramme pengepolitik, der har været dikteret af den tyske genforening og de strenge Maastricht-konvergenskriterier, har virket negativt ind på den samlede efterspørgsel i den europæiske økonomi og dermed bidraget til den aktuelle afmatning⁽⁴⁾.

2.3.15. Det må således undersøges, om der for den nærmeste fremtid er råderum for en ikke-inflationær stimulering af europæisk økonomi.

⁽¹⁾ Et første forsøg på at identificere årsagerne til den aktuelle krise er gjort i kapitlet »Arven fra fortiden« i Kommissionens økonomiske årsberetning 1994 [dok. KOM(94) 90 endelig udg. af 23. marts 1994].

⁽²⁾ Den metode, Kommissionen benytter for at nå frem til tallet 15 millioner nye arbejdspladser inden år 2000, er blevet mødt med kritik. Tallet forekommer lidet troværdigt i lyset af den igangværende hårdnakkede recession og de middelmådige udsigter til et opsving i de kommende år.

⁽³⁾ Se ØSU's udtalelse af 27. april 1994 om »økonomisk årsberetning 1994« — EFT nr. C 195 af 18. 7. 1994. ØSU slår her til lyd for, at Maastricht-Traktatens midler efterhånden forstærkes.

⁽⁴⁾ Dette spørgsmål blev drøftet på konferencen om »Teknologi, innovation og beskæftigelse« afholdt i Helsinki den 7.-9. oktober 1993 på initiativ af OECD og den finske regering.

2.3.16. Det vil være hensigtsmæssigt at bringe i erindring, at målet med Maastricht-Traktaten, der blev til i 1990, grundlæggende er at skabe stabilitet og konvergens i medlemsstaternes økonomier. I dag bør tyngdepunktet i prioriteringen være ledighedsbekæmpelse gennem økonomisk vækst og forbedret konkurrenceevne under den restriktion, at hverken inflationen eller underskuddene på de offentlige budgetter må stige.

2.3.17. ØSU kræver, at Rådet udtrykkeligt giver beskæftigelsen prioritet i EU. Denne prioritet skal også holdes for øje, når EU's økonomiske og monetære politik tilrettelægges.

2.3.18. I fastlæggelsen af denne politik må det sikres, at der er forenelighed mellem stabilitetshensyn og kravet om at skabe et stabilt opsving, der afstedkommer en ekspansion, som direkte eller via afledte virkninger formår at skabe et betydeligt antal nye arbejdspladser i alle EU-lande.

2.3.19. Afslutningsvis skal ØSU understrege, at gunstige makroøkonomiske rammevilkår er en grundlæggende forudsætning for fornyet vækst, forbedret konkurrenceevne og massive produktive investeringer — alle betingelser, der skal være opfyldt for at skabe nye arbejdspladser i EU.

2.3.20. ØSU tilslutter sig hvidbogens mål om at øge den samlede investeringskvote fra 19% til 23-24% af BNP. Det forventes, at de tiltag, der kræves for at styrke de offentlige og private investeringer, iværksættes i et mellemfristet program.

2.4. *Økonomisk vækst, ledighed og solidaritet mellem medlemsstaterne*

2.4.1. Af hvidbogens analyse fremgår det, at den europæiske økonomi skal op på en vækst på over 3% for gradvis at nedbringe den aktuelle ledighed. En vækst på 2% kan kun standse en yderligere vækst i ledigheden, mens ledigheden ved lavere vækstrater fortsat vil vokse⁽¹⁾.

2.4.2. Man står her over for noget af et dilemma, eftersom det drejer sig om — ikke blot på kort sigt, men varigt — at sikre en vækstrate på 3% og om muligt mere, uden at der opstår risiko for nye inflationspres: den lejlighed, der byder sig for at igangsætte en kraftig udvikling i den europæiske økonomi, må under alle omstændigheder ikke forpasses.

⁽¹⁾ På det seneste har man imidlertid konstateret, at sammenhængen mellem vækst og beskæftigelse ikke er så direkte som hidtil antaget.

2.4.3. Der er også et andet, meget sammensat problem, som skal løses: de store skævheder inden for de enkelte medlemsstater mellem udviklede og mindre udviklede regioner (hvor der er en foruroligende stigning i ledigheden)⁽²⁾.

2.4.4. Med henblik på at fremme den økonomiske samhørighed bør der også iværksættes sammenhængende økonomiske politikker, som tager specifikt sigte på samarbejdet mellem EU's grænseområder.

2.4.5. Beskæftigelseskrisen breder sig til alle egne af EU og fremkalder alvorlige spændinger.

2.4.6. Det er derfor nødvendigt, at medlemsstaternes regeringer og EU griber ind med nødvendige støttetiltag for at imødegå de alvorligste kriser og samtidig udsender et klart signal, som kan rette op på tilliden i den europæiske befolkning — ikke mindst hos erhvervslederne, som jo skal træffe beslutningerne om nye investeringer.

2.4.7. I øvrigt skal der advares om, at hasteindgreb i de enkelte medlemsstater kan føre til, at medlemsstaterne fjerner sig fra hinanden, således at man bevæger sig bort fra målet om »samhørighed« mellem medlemsstaterne, der er en af grundpillerne i det europæiske bygningsværk.

2.5. *Konsolidering af den europæiske økonomisk-sociale model og den nødvendige balance mellem produktionssektoren og den offentlige sektor*

2.5.1. Hvidbogen opridser kort (s. 13), hvad der har bevæget de europæiske lande til at udvikle kollektive systemer til sikring af den sociale tryghed og solidaritet, der skal afbøde uligheder, som specielt de svageste grupper i samfundet udsættes for, når dynamikken i økonomien kommer kraftigt til udfoldelse.

2.5.2. Det økonomiske og sociale Udvalg har i sin udtalelse af 20. oktober 1993 klart understreget, at det mest påtrængende problem, EU-landene i dag står over for, er, hvordan man atter kommer op på vækstrater, der er tilstrækkeligt høje til at fjerne arbejdsløsheden, samtidig med at man fastholder et effektivt socialt

⁽²⁾ Dette spørgsmål om sammenkædning af udvikling af EU's regioner og hvidbogens oplæg omkring vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse er behandlet i den udtalelse, ØSU's Industrisektion sideløbende udarbejder om hvidbogen. I den sammenhæng må EU ufortøvet søge at løse den konflikt, der opstår ved, at etableringen af den monetære union på den ene side tenderer mod en centralisering af beslutningerne, medens der på den anden side er behov for en afgørende decentralisering og regionalisering, der lægger beslutninger, herunder visse beføjelser på det skatte- og finansieringsmæssige område, ud til det lokale plan.

sikringssystem og et solidarisk samfund, der er rodfæstede elementer i de europæiske borgeres aspirationer og kultur.

2.5.3. På baggrund af en nærmere drøftelse af ovennævnte problemstilling mener ØSU ikke, at Europa kan bruge USA-modellen, hvor social beskyttelse og solidaritetsprincipper indtager en meget beskeden plads, om nogen overhovedet. Den japanske model må også afvises, da den i for høj grad bygger på denne nations specifikke værdinormer⁽¹⁾.

2.5.4. Den traditionelle skandinaviske velfærdsmodel, som er blevet iagttaget og beundret gennem årtier, men som i dag er under revision, fortjener derimod at blive taget op til nærmere drøftelse, da den er et levende bevis på, at en forskubbelse af ligevægten mellem markedssektoren og det offentlige sociale sikringssystem kan medføre negative reaktioner, som kan føre til krise i hele samfundsøkonomien.

2.5.5. I nogle lande, f.eks. Sverige⁽²⁾, er ubalancerne mellem markedssektoren og det offentlige velfærdssystem blevet så store, at hele samfundsøkonomien er kommet i krise. Den samlede arbejdsløshed, som over en lang periode lå på et lavt niveau, er i de seneste år taget kraftigt til, samtidig med at den offentlige sektor ikke længere har ressourcer til at absorbere arbejdskraft som følge af den lave aktivitet i produktionssektoren og den recession, der har ramt den samlede økonomi.

2.5.6. I dag er man i nogle nordiske lande i gang med at søge nye veje for store dele af de offentlige aktiviteters vedkommende, herunder med at indføre løsninger, der ligger tættere på markedsøkonomiske principper.

2.5.7. Af de hidtidige erfaringer bør landene i Det Europæiske Fællesskab drage den lære, at der må fastholdes en balance mellem den del af økonomien, der står for den markedsdrevne produktion, og den del af de økonomiske ressourcer, der går til det sociale sikringssystem.

2.5.8. Hvidbogen vier ikke de offentlige udgifters absolutte niveau megen opmærksomhed og beskæftiger sig kun med den offentlige sektors underskud som konvergenskriterium med relation til den monetære union, som skal etableres på sigt. I Det Europæiske Råds konklusioner fra december berøres problematikken også kun i forbifarten.

2.5.9. ØSU mener ikke, denne problemstilling må overses; den bør diskuteres grundigt igennem,

⁽¹⁾ En instruktiv sammenligning af de fremherskende samfundsøkonomiske modeller i OECD-landene — dvs. den europæiske, amerikanske, EFTA-landenes og den japanske model — er foretaget i »Undersøgelse af beskæftigelsen og ledigheden« udsendt som projekt af OECD's generalsekretariat den 4. januar 1994 og fremlagt officielt på G7-landegruppens møde i Detroit i marts 1994.

⁽²⁾ Der er offentliggjort meget om den svenske velfærdsmodel og om den seneste udvikling. En udmærket sammenfatning bringes i artiklen »Model no more« i Time, 19. juli 1993.

så der kan lægges op til relevante henstillinger fra EU-side.

2.5.10. Det er en kendsgerning, at umådeholden vækst i de offentlige udgifter, der lægger beslag på en — i nogle tilfælde eksorbitant — stor andel af medlemsstaternes nationalindkomst⁽³⁾, har negative konsekvenser i visse lande (f.eks. i Italien)⁽⁴⁾.

2.5.11. Hvis opsparings- og finansieringsstrømmene i højere grad ledes over i de produktive erhvervssektorer, vil der som en generel regel kunne opnås en bedre vækststimulans og dermed en beskæftigelsesforbedring i hele EU.

2.5.12. I denne sammenhæng skal der mindes om, at det nu erkendes, at den markedsdrevne storindustri og servicesektor kun i begrænset omfang kan bidrage til skabelse af ny beskæftigelse — selv under betingelser med fornyet vækst.

2.5.13. En vækst i beskæftigelsen på 2% på årsbasis, som er det mål, hvidbogen sætter sig, vil kunne nås ved at satse specielt på:

— de små og mellemstore virksomheder, der bidrager væsentligt til koblingen mellem vækst og beskæftigelse,

— en udvikling af erhvervslivet i lokalområderne, hvilket kræver en decentralisering af den offentlige sektor og service samt af de tilhørende udgiftsbeslutninger,

— den offentlige sektor og kooperativsektoren samt samfundsmæssige tjenesteydelser.

2.5.14. ØSU mener imidlertid, at hovedindsatsen i beskæftigelsespolitikken primært skal bestå i at opmuntre produktive virksomheder til at investere og skabe nye arbejdspladser, som der er erhvervsøkonomisk grundlag for. (En satsning på de små og mellemstore virksomheder vil bl.a. kræves, at sektoren sikres bedre låneadgang og tilgodeses med effektive teknologispredningsprogrammer.)

2.5.15. Samtidig vil det være nødvendigt også at satse på skabelsen af arbejdspladser, som finansieres direkte af det offentlige. De pågældende finansielle ressourcer skal imidlertid i første række skabes i det produktive system, og offentlig finansiering må ikke, som man

⁽³⁾ Omend der hersker metodeusikkerhed med hensyn til grænsedragningen mellem den offentlige og den private sektor, er det påfaldende, at den offentlige sektor i mange europæiske lande lægger beslag på 50% af den samlede produktion mod 40% i USA og ca. 30% i Japan.

⁽⁴⁾ I Italien har det offentlige underskud lagt beslag på 60% af husholdningernes opsparing, der hermed er blevet trukket bort fra de produktive investeringer.

tidligere har set det, føre til øget inflation og budgetunderskud.

2.5.16. Der tilkommer Kommissionen den meget vigtige opgave at se nærmere på den offentlige sektor, som hidtil ikke har tiltrukket sig større opmærksomhed til trods for, at den lægger beslag på mere end halvdelen af EU-landenes nationalindkomst (og dermed overstiger summen af den private sektors investeringer og forbrug) ⁽¹⁾.

2.5.17. Målet må være at finde veje og midler til en mere effektiv og rationel anvendelse af de offentlige ressourcer, der — med undtagelse af nogle få rosværdige eksempler i nogle medlemslande — ikke styres tilstrækkeligt, med omfattende ineffektivitet og ressourcespild til følge.

2.5.18. Til løsning af denne opgave kunne Kommissionen for eksempel sammenholde de erfaringer, man har i de forskellige lande inden for specifikke sektorer (fra sundhedssektoren til uddannelsessektoren, fra offentlig takstpolitik til sociale sikringsordninger m.v.) og derigennem blotlægge de mest effektive løsninger og bringe dem til alle medlemsstaters kundskab.

2.5.19. ØSU har tidligere peget på det nødvendige i at tage den offentlige sektors rolle op til drøftelse, da en velfungerende offentlig sektor er en uomgængelig forudsætning for at forbedre europæisk økonomis internationale konkurrenceposition ⁽²⁾.

2.5.20. ØSU tilbyder sig som egnet analyse-, debat- og mødested i denne sammenhæng.

3. Finansielle og skattemæssige elementer i hvidbogen

3.1. Finansieringen af transeuropæiske infrastrukturer

3.1.1. Hvidbogen lægger stor vægt på etableringen af transeuropæiske net på transport-, energi- og telekom-

munikationsområdet, der fremhæves som en vækstfremmende og konkurrenceevneforbedrende faktor.

3.1.2. Hvidbogen giver en første retningsgivende opregning af prioriterede projekter.

3.1.3. Der er sat tal på de massive investeringer, der vil være behov for fra nu af og til 1999; de fordeler sig således: 220 milliarder ECU i transportsektoren, 13 til energitransmissionsnet og 67 til telekommunikationsnet.

3.1.4. Ifølge hvidbogen (der her henviser til bestemmelserne i Maastricht-Traktaten) skal EU begrænse sig til at understøtte private og offentlige aktørers investeringsindsats i de enkelte medlemsstater, især via forundersøgelser, lånegarantier og rentegodtgørelser.

3.1.5. Sidstnævnte form for finansiel deltagelse vil kunne ydes som et tilskud på op til 10% af finansieringsomkostningerne i forbindelse med investeringer, svarende til en rentelettelse på 2-3 procentpoint.

3.1.6. Hvidbogen giver også tilsagn om, at der vil blive sat ind på at fjerne de tunge procedurer og bindinger på forskellige niveauer, som hidtil har været en hæmsko for lanceringen af europæiske infrastrukturinitiativer.

3.1.7. ØSU har tidligere udtalt sig om de sammensatte problemer, der følger af EU's forslag, som primært sigter på at skabe systematik og synergi i oftest allerede eksisterende projekter.

3.1.8. I betragtning af de betydelige finansielle ressourcer, der vil være behov for, er det spørgsmålet, om Fællesskabet ikke burde engagere sig mere aktivt og direkte ved at tage initiativer i form af tilførsel af supplerende finansieringsmidler (over EU-budgettet eller via optagelse af EU-lån på de internationale finansielle markeder).

3.1.9. Når ØSU rejser dette spørgsmål, er det for at afværge faren for, at forslagene i hvidbogen i vidt omfang forbliver urealiserede på grund af vanskeligheder i mange medlemsstater og også hos mange private aktører, eller for, at der opstår ubalance i projekternes forvaltning, således at de økonomiske og sociale skævheder i EU bliver endnu større.

3.1.10. ØSU skal imidlertid erindre om, at ECOFIN-Rådet på sin samling i Bruxelles i december 1993 ikke udtalte sig til fordel for direkte EU-initiativer på finansieringsområdet og dermed indtager en mere svævende og mindre forpligtende position end Det Europæiske Råd på topmødet i Bruxelles, som godkendte hvidbogen med tilhørende tiltag på infrastrukturområdet.

3.1.11. Man må meget håbe, at enhver tvivl fjernes på Det Europæiske Råds kommende møder, og at det afgivne tilsagn om at gennemføre programmerne i hvidbogen uden forsinkelse bekræftes, således at denne chance for at stimulere EU-landenes økonomi ikke forspildes.

⁽¹⁾ Se foregående fodnote. Indkomstoverførsler til bestemte befolkningsgrupper (f.eks. pensionister) kan vanskeliggøre den statistiske sammenlignelighed.

⁽²⁾ Der henvises til ØSU's initiativudtalelse af 22. september 1993 om »Den offentlige sektor i Europa« (EFT nr. C 203 af 10. 11. 1993). I fremtidige analyser bør der sættes fokus på effektiviteten i de vigtigste offentlige delsektorer.

3.1.12. ØSU er sig samtidig bevidst, at en omfattende låneoptagelse på de internationale finansielle markeder kan skabe spændinger og medvirke til at forstærke tendensen til statslig gældsætning i medlemsstaterne.

3.1.13. Dette skal imidlertid retfærdigvis vejes op mod den positive vækststimulerings effekt, som europæisk økonomi vil modtage på kort sigt, og især de strukturelle effekter, som vil komme hele den europæiske økonomi til gode. Udvælgelsen af de programmer, der skal gennemføres, bør ske ud fra en hensigtsmæssig prioritering.

3.1.14. Det drejer sig derfor om at finde den rigtige balance i bestræbelserne på at skabe en vækst, der effektivt imødegår det europæiske ledighedsproblem og befæster de fordele, der følger af det indre marked.

3.2. *Finansiering af de ikke-lønmæssige arbejdskraftomkostninger over skatterne*

3.2.1. Hvidbogen beskæftiger sig indgående med sammenhængen mellem de lovpligtige sociale bidrag og vækst, beskæftigelse og konkurrenceevne.

3.2.2. Det konstateres, at høje ikke-lønmæssige arbejdskraftomkostninger er en belastning for virksomhederne og spærrer for skabelsen af ny beskæftigelse, tilskynder til at substituere arbejdskraft med kapital og kan føre til, at investeringer og erhvervsaktiviteter flyttes til lande uden for EU.

3.2.3. De ikke-lønmæssige omkostninger, specielt ved beskæftigelse af ufaglærte og unge, bør derfor reduceres. Men kompenserende skattemæssige foranstaltninger er nødvendige for at hindre, at den bestående sociale beskyttelse forringes.

3.2.4. Hvidbogen gennemgår forskellige former for »neutrale« skattemæssige løsninger (dvs. løsninger, der ikke skader de europæiske produkters konkurrenceevne); der er imidlertid behov for mere indgående studier, bl.a. fordi medlemsstaterne ser vidt forskelligt på spørgsmålet.

3.2.5. Et spørgsmål, der imidlertid diskuteres indgående, er indførelsen af miljøskatter på forbruget af natur- og energiressourcer.

3.2.6. Løsningsmodellen skulle følge principperne i hvidbogens kapitel 10 om »Overvejelser vedrørende en ny udviklingsmodel for Fællesskabet« (kapitel 10), hvor de strukturelle sammenhænge mellem miljø og beskæftigelse diskuteres.

3.2.7. Ifølge modellen for »bæredygtig udvikling« skulle man via miljø- og energiskatter kunne lette de byrder i form af obligatoriske arbejdsgiverbidrag, der tynger virksomhedernes arbejdskraftomkostninger, og

samtidig kunne skabe nye jobmuligheder på miljøbeskyttelsesområdet og inden for »rene« teknologier.

3.2.8. ØSU er i princippet rede til velvilligt og fordomsfrit at se nærmere på den løsning for »bæredygtig udvikling«, hvidbogen foreslår⁽¹⁾.

3.2.9. ØSU er dog samtidig helt enig med hvidbogen i, at der nødvendigvis må gennemføres analyser af effekten af de forskellige diskuterede løsninger, inden der kan træffes konkrete beslutninger.

3.2.10. Man bør også inddrage de erfaringer, der er indvundet i visse EU-lande, f.eks. Danmark, hvor de sociale bidragsbyrder forlængst er overgået til den indirekte beskatning (øget moms) med bemærkelsesværdige resultater.

3.2.11. ØSU skal minde om, at denne problematik ikke indgår specifikt i konklusionerne fra Det Europæiske Råds formandskab (10.-11. december 1993), hvori det imidlertid med rette præciseres, at »fiskale foranstaltninger, bl.a. på miljøområdet, kan være et af midlerne til at opveje nedsættelsen af de sociale bidrag som led i en generel stabilisering af skatter og obligatoriske bidrag til sociale ordninger og en lettelse af skattetrykket.«

4. Den Europæiske Union i verdensøkonomien — En aktiv, langsigtet eksternt politik

4.1. I Det økonomiske og sociale Udvalgs udtalelse af 20. oktober 1993 påpeges det nødvendige i, at Den Europæiske Union følger et nyt spor for at stimulere den økonomiske aktivitet, så man kan komme ud af den nuværende fase med stilstand og afmatning: der må skabes ekspansion i handelssamkvemet og ydes et bidrag til udviklingen af økonomierne uden for EU, først og fremmest økonomierne i vore naboregioner (som kan vise sig at blive vigtige afsætningsmarkeder).

4.2. I udtalelsen peges på manglen på en fast linje i den eksterne økonomiske politik, EU hidtil har ført over for industrilande, og i det multilaterale handelssystem samt manglen på en effektiv strategi over for de tidligere statshandelslande og udviklingslandene.

4.3. Disse problemstillinger har betydelig lavere prioritet i hvidbogen end de interne økonomiske problemstillinger i EU; ØSU's kritik af den manglende strategi

⁽¹⁾ Der henvises i den forbindelse til ØSU's udtalelse af 24. februar 1993 om »Forslag til Rådets direktiv om indførelse af en afgift af CO₂-emissioner og af energi« (EFT nr. C 108 af 19. 4. 1993).

udadtil synes således ikke at være taget til følge i hvidbogen.

4.4. ØSU vil tage disse spørgsmål op igen og insistere på det nødvendige i, at der lægges en langt mere aktiv og langsigtet politik over for omverdenen, end det er tilfældet nu.

4.5. At ØSU's kritik er begrundet bestyrkes af, at der er tegn på et sporskifte i Kommissionen; det fremgår af de seneste erklæringer fra dens formand Jacques Delors om, at der mangler en klar linje i EU's forbindelser med landene i Østeuropa, og at det på den baggrund er nødvendigt, at Europa foretager en selvansøgelse for at få klarhed over, hvad man hidtil har gjort, så der kan lægges en ny kurs.

4.6. ØSU ønsker at tage nogle centrale problemstillinger op til fornyet drøftelse, f.eks. Kommissionens usikre håndtering af problematikken omkring globaliseringen af handel og kommunikation og problematikken vedrørende de internationale investeringers mobilitet (udflytning af produktion), som danner nye og stadig skiftende mønstre i den internationale arbejdsdeling.

4.7. Den europæiske økonomis rolle i verdensøkonomien synes på nuværende tidspunkt hverken præget af klarhed eller af langsigtet strategi⁽¹⁾.

4.8. En gennemgribende nytænkning er derfor en nødvendighed, bl.a. fordi mange koncepter for tiden revideres radikalt; det betyder, at Kommissionen må tage i hvert fald en række af de principper, den stadig baserer sin eksterne økonomiske politik på, op til fornyet overvejelse.

4.9. For eksempel sættes der i dag spørgsmålstejn ved markedskonceptet baseret på international konkurrence og globalisering. Meget tyder således på, at der er grænser for markedskræfternes evne til at imødegå sammensatte problemer som sameksistens og samarbejde mellem højt industrialiserede økonomier og regioner, hvor der er økonomisk depression, og hvor det sociale fundament er under nedbrydning — regioner, som er hjemsted for tre fjerdedele af verdensbefolkningen og fortsat har en voldsom befolkningstilvækst.

4.10. Der er imidlertid alternative løsninger, som bygger på samarbejdsprincipper (og ikke på markedskonomien konkurrenceprincipper), og som giver anvisning på, hvordan man samordnet og effektivt kan overføre omfattende teknologiske, materielle og menneskelige ressourcer fra den vestlige verden til verdens fattigste områder⁽²⁾.

4.11. Det er vigtigt, at disse løsninger bliver et kompatibelt supplement til det multilaterale verdenshandelsystem, som blev fornyet og revitaliseret med afslutningen af GATT-forhandlingernes Uruguay-runde.

4.12. Det økonomiske og sociale Udvalg er ikke i tvivl om, at EU her bør være med i forreste linje, og at det i sine relationer med USA og Japan bør arbejde aktivt for den konkrete udformning af en ny model for de økonomiske og politiske relationer mellem industrilande og udviklingslande.

5. Afsluttende bemærkninger

5.1. ØSU ser med tilfredshed på det lange tidsperspektiv i hvidbogens strategi og støtter Kommissionens og Rådets initiativ.

5.2. Det konstaterer imidlertid, at hvidbogen er et analytisk og strategisk oplæg; derfor er der behov for snarlige effektive og sammenhængende tiltag til at udmønte dens forslag.

5.3. Nedbringelse af ledigheden og skabelse af nye arbejdspladser til unge bør være den fundamentale målsætning i enhver EU-politik, også i finans- og pengepolitikken.

5.4. Bæredygtig vækst og konkurrenceevneforbedring må være de målsætninger, som skal realiseres på kort og mellemlangt sigt.

5.5. Den europæiske økonomiske og sociale model — hvis fundament er tilstræbelse af høj vækst, men også et effektivt socialt sikringsystem og solidaritet mellem befolkningsgrupperne — skal forsvares og tilføres nye impulser.

5.6. Der er behov for en bedre balance mellem de ressourcer, der går til produktion og investeringer, og de ressourcer, der går til den offentlige sektor — hvor der undertiden er tale om forkerte udgiftsdispositioner og ressourcespild.

5.7. Medlemsstaterne er ansvarlige for den økonomiske og sociale struktur i deres respektive økonomier. Kommissionen bør fremholde de bedste eksempler fra de forskellige lande på effektivitet i den offentlige sektor. ØSU kan bidrage til drøftelsen og analysen af sådanne afprøvede løsningsmodeller.

5.8. Gennemførelsen af omfattende infrastrukturarbejder i Europa er et af hovedpunkterne i hvidbogen. En infrastrukturudbygning er et nødvendigt supplement til det indre marked og vil bidrage til at styrke samhørigheden i EU. ØSU tilslutter sig hvidbogens forslag; det er enig i, at EU's fornemste opgave må være at tilvejebringe forudsætningerne for, at projekterne gennemføres hurtigt og afbalanceret.

5.9. De ikke-lønmæssige byrder i form af indirekte arbejdskraftomkostninger er en hæmsko for skabelsen

⁽¹⁾ Dette spørgsmål er også behandlet i Industrisektionens udtalelse om hvidbogen.

⁽²⁾ Se rapporten »Limits to competition« fra »Group of Lisbon« — Gulbenkian Foundation — december 1993.

af ny beskæftigelse og til skade for europæisk økonomisk konkurrencemæssige position. Byrderne kan nedbringes, ved at de pågældende udgifter i stedet skattefinansieres — men de mulige løsninger må nøje undersøges, inden der træffes endelig beslutning i denne retning.

5.10. ØSU skal gentage det nødvendige i, at EU fører en langt mere aktiv og langfristet politik over for omverdenen end hidtil. Det er vigtigt, at industrilandene reagerer med en klar linje og koordinerede udspil på udviklingsbehovene i østlandene og i andre lande i den tredje verden.

Bryssel, den 1. juni 1994.

Susanne TIEMANN

Formand for

Det økonomiske og sociale Udvalg

BILAG

til Det økonomiske og sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag, som blev støttet af mere end en fjerdedel af de afgivne stemmer, blev forkastet under forhandlingerne:

Punkt 3.2.8

Punktet affattes således:

»ØSU støtter princippet om en »bæredygtig udvikling« som foreslået i hvidbogen«.

Begrundelse:

Sikringen af en »bæredygtig udvikling« er en af grundpillerne i hele EU's politik for fremtiden.

Afstemningsresultat:

For: 43, imod: 55, hverken for eller imod: 10.
